

REMISS

Januari 2019

Länsstyrelsen
Stockholm

Stockholms läns livsmedelsstrategi

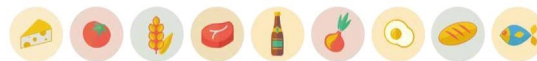
REMISSVERSION

För mer information kontakta
Länsstyrelsens enhet för landsbygdsutveckling
Tfn: 010-223 10 00

Foto omslag: Mostphotos

Utgivningsår: 2019
ISBN: 978-91-7281-876-7

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

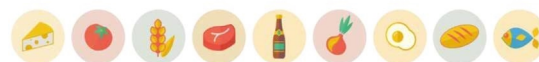
Förord

REMISS

Innehåll

Förord	3
Stockholms läns livsmedelsstrategi	5
Varför en livsmedelsstrategi för Stockholms län?	6
Nuläge 2018	6
Övergripande mål med insatser	10
Regler och villkor	11
Konsument och marknad	11
Kunskap och innovation	12
Strategins bidrag till Agenda 2030 och mål för hållbar utveckling och miljö	13
Förändringsprocessen	14
Uppföljning	14
Organisation	14
Styrgrupp	14
Projektledning och projektgrupp	15
Beredningsgrupp	15
Framtagande	15
Relaterade dokument	15

Stockholms läns livsmedelsstrategi

Syfte

Att gemensamt underlätta arbetet för ett stärkt och hållbart livsmedelssystem.

Vision

Vår vision är ett samhälle där den svenska livsmedlen har sin naturliga plats.

Övergripande mål

Det övergripande målet för Stockholms läns livsmedelsstrategi är ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem. I det ingår att:

- länets livsmedels- och primärproduktion ökar, samtidigt som sårbarheten i livsmedelskedjan minskar,
- livsmedelssektorn är en del av Stockholms innovations- och utvecklingskraft och bidrar till att föra stad och land närmare varandra,
- strategin bidrar till de nationella och regionala miljö- och klimatmålen samt till flera av målen för Agenda 2030.

Strategiska insatsområden

Regler och villkor

- Att bidra till att regler och tillsyn långsiktigt utgör verkliga stödstrukturer och att övriga villkor för företagens verksamheter är goda.

Konsument och marknad

- Att bidra till konsumtion och en marknad som stärker länets livsmedelssystem och skapar förutsättningar för primärproduktion i hela landet.

Kunskap och innovation

- Att ge förutsättningar för utveckling av livsmedelssystemet genom ny kunskap, innovationer och kompetensutveckling.

Varför en livsmedelsstrategi för Stockholms län?

Samtidigt som Stockholms läns livsmedelsstrategi värnar och främjar den produktion och förädling som finns i länet syftar den också till att underlätta för hela Sveriges producenter att få tillgång till den stora marknad som finns i Stockholmsområdet. Strategin ska bidra till en hållbar livsmedelsförsörjning för länet i samklang med övriga Sveriges behov. Det omfattar frågor om väl fungerande produktion, förädling, distribution, handel, konsumtion och avlopp och avfall. Därtill kommer frågor som tillgång till kompetensutveckling och företagstjänster. Alla dessa frågor bör omfattas av gott ledarskap, ekonomisk bärkraft, ekologisk livskraft och socialt välmående.

Livsmedelsstrategin med handlingsplan, är stödjande dokument för de aktörer som vill verka för att de uppsatta målen nås. Strategin kan vara en plattform för det gemensamma arbetet, visa på möjligheter och förändringsbehov eller utgöra underlag för planering. Strategin med sin handlingsplan bidrar också med kunskap och presenterar en möjlig vision, mål och exempel på aktiviteter.

Nuläge (2018)

Stockholm är ett innovativt och expanderande storstadslän med 2,3 miljoner invånare. Länet har landets tredje största landsbygdsbefolkning och en diversifierad och produktiv landsbygd och skärgård. Samtidigt som nästan en fjärdedel av Sveriges befolkning lever i länet finns här knappt tre procent av landets åkermark och tre procent av de svenska jordbruksföretagen. Stockholms län är inte självförsörjande inom någon kategori livsmedel.

Stockholms beroende av livsmedel från andra delar av landet och andra länder har betydelse för länets krisberedskap. Ett stort beroende av transporter, fungerande infrastruktur och insatsvaror i produktionen gör samhället sårbart. En ökad svensk och regional livsmedelsproduktion och konsumtion skulle bidra till minskade transporter, ett minskat omvärldsberoende, högre grad av självförsörjning och förbättrad beredskap.

Den livsmedels- och primärproduktion som finns i länet behöver värnas och öka. Förutsättningarna för att driva lönsamma företag behöver bli bättre och det behöver bli mer attraktivt att vara lantbrukare inför kommande stora behov av generationsväxling. I länet finns gott om arbetskraft som behöver matchas med livsmedelskedjans behov och kompetenskrav. För en hållbar livsmedelsproduktion krävs också fortsatta insatser för minskad miljöpåverkan och för att stärka systemet. Kunskapen om jordbruksmarkens värden behöver förbättras när staden växer och konkurrensen om marken ökar.

Den stora marknad av köpstarka och medvetna konsumenter som finns i länet utgör en möjlighet för hela Sveriges livsmedelsproducenter. Stockholms mångfald av människor och matkulturer ger goda förutsättningar för

Foto: Länsstyrelsen

innovation, kompetensförsörjning och utveckling av produkter och tjänster inom livsmedelskedjan.

Att verka för en hållbar konsumtion är extra viktigt i ett befolkningsrikt län som Stockholm. I det ingår resursfrågor som matsvinn och effektivt och funktionellt nyttjande av material och tillgångar. Medvetenheten om mervärden i svensk, regional och lokal livsmedelsproduktion behöver därför öka hos konsumenter och livsmedelsaktörer. Den offentliga konsumtionen av livsmedel i länet uppgår till omkring 2 miljarder kronor per år. Livsmedelsupphandling i kommuner och Region Stockholm kan därmed vara ett viktigt verktyg för en hållbar konsumtion. Även restaurangnäringen påverkar i hög grad vilka produkter och råvaror som efterfrågas i länet. Stockholms kök och restauranger omsatte nästan 40 miljarder kronor under 2016.

Mer än 80 000 stockholmare arbetar i någon del av livsmedelskedjan – inom primärproduktion, livsmedelsförädling, handel eller offentliga kök och restaurang. Tillväxten i livsmedelssektorn är god i länet, de senaste åren har både sysselsättningen och antalet små- och medelstora livsmedelsföretag ökat mest i hela landet.

Innovation, digitalisering och ny teknik är på väg att omvandla livsmedelskedjan både globalt och i Sverige. Stockholms län värderas högt i internationella innovationsrankingar och regionen är särskilt stark inom områden som IKT (informations- och kommunikationsteknologi), hälsa, life science och digital teknik för miljö, Clean tech. Att Stockholm har en stark

entreprenörsmarknad när det gäller digital teknologi, eller ”tech”, kan även gynna utvecklingen inom nya områden med betydelse för livsmedelskedjan, som Agtech inom jordbruket och Foodtech för övriga delar av kedjan.

Utveckling av hållbara kretsloppslösningar för större näringsflöden, som inflödet av livsmedel till staden och hantering av stora volymer avfall och avlopp, är en viktig framtidsfråga för länet. Stockholms län har stora problem med övergödning och för ett så befolkningsrikt län är det en utmaning att utveckla och använda hållbara lösningar för återföring av näringsämnen mellan stad och land. Ökad resurseffektivitet i konsumtions- och distributionsledet, som minskat matsvinn och mer effektiva transportlösningar, är andra viktiga områden för länet att arbeta vidare med.

Stockholms län växer som besöksmål och placerar sig högt bland Europas mest attraktiva destinationer. De flesta turister besöker huvudstaden och dess närområde, men länets skärgård och övriga landsbygd har också mycket att erbjuda och kan marknadsföras mer. Potentialen för måltidsturism på länets landsbygd bedöms vara stor.

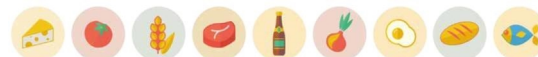
Stockholms läns styrkor och möjligheter

- Stor marknad med medvetna och köpstarka konsumenter
- Geografisk närhet mellan producent och marknad
- Stor innovationskraft och entreprenörskap
- Gott om tillgänglig arbetskraft
- Finns potential att öka primärproduktionen
- Stor offentlig sektor och livsmedelsupphandling
- Stor och växande förädlingssektor

Stockholms läns svagheter och hot

- Låg lönsamhet i primärproduktionen
- Behov av generationsväxling i primärproduktionen
- Hög konkurrens om marken och höga markpriser
- Behov av utbildning och fortbildning
- Stora volymer avfall och avlopp att hantera
- Brist på samarbete mellan sektorer i livsmedelskedjan
- Mycket liten andel produktion i länet innebär stor sårbarhet

Figur 1. Identifierade styrkor och möjligheter samt svagheter och hot för Stockholms läns livsmedelsförsörjning

Om 2,3 miljoner stockholmare...	... varje dag äter/dricker...	... motsvarar det produktionen från...	I länet finns...	Kommentar
	1 äpple 	4 750 ha äppelodling 	9 ha äppelodling 	Ett svenskt Ingrid Marie äpple om dagen motsvarar 839 500 000 äpplen per år. Det är skörden från 4 750 hektar äppelodling ett bra äppelår. I länet fanns år 2018 cirka 9 hektar kommersiell äppelodling. År 2017 fanns drygt 1 500 ha kommersiell äppelodling totalt i Sverige.
	1 glas mjölk 	18 865 mjölkkor 	2 900 mjölkkor 	1 stort glas (2 dl) mjölk om dagen (svenskens medelkonsumtion) som motsvarar 167 900 000 liter mjölk per år. Det är den mjölk 18 865 kor i genomsnitt producerar per år. I länet fanns år 2018 knappt 2 900 kor. Dessutom behövs mjölk till övriga mejeriprodukter, exempelvis ost, fil och glass.
	1 skiva bröd 	9 400 ha spannmålsodling 	30 000 ha spannmålsodling 	1 skiva mjukt bröd (45 g) per dag förbrukar 38 000 000 kg mjöl per år. Ett normalt väderår motsvarar det skörden från cirka 9 400 hektar odling av spannmål. I länet odlades år 2018 spannmål på nästan 30 000 hektar. Dessutom behövs det spannmål till öl, pasta, bakverk, gröt, hårt bröd, djurfoder m.m.

Figur 2. Illustration av Stockholms läns behov och produktion av livsmedel

Foto: Länsstyrelsen

Övergripande mål med insatser

Livsmedelsstrategin i Stockholms län knyter an till den nationella livsmedelsstrategin genom att arbeta utifrån samma målstruktur med ett övergripande mål och tre strategiska insatsområden.

Det övergripande målet för Stockholms läns livsmedelsstrategi är ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem. I det ingår att:

- länets livsmedels- och primärproduktion ökar, samtidigt som sårbarheten i livsmedelskedjan minskar,
- livsmedelssektorn är en del av Stockholms innovations- och utvecklingskraft och bidrar till att föra stad och land närmare varandra,
- strategin bidrar till de nationella och regionala miljö- och klimatmålen samt till flera av målen för Agenda 2030.

Det övergripande målet är indelat i tre strategiska insatsområden; Regler och villkor, Konsument och marknad samt Kunskap och innovation.

Regler och villkor

Genom hela kedjan av livsmedelsproduktion och konsumtion finns höga krav på livsmedelssäkerhet, miljö, djurskydd och dokumentation. Detta skapar värde och trovärdighet för kvaliteten på svenska livsmedel. Samtidigt är regelverken inte sällan omfattande och svåröverskådliga. Kontrollverksamhet och administration kan vara tungrodd för både företagare och myndigheter, och konsekvenserna för primärproducenter och förädlare kan vara svårhanterade. Förutom att hantera effekter av regler och lagkrav är ambitionen att strategin ska bidra till förbättrade villkor för livsmedelsproduktionen generellt. Det handlar om frågor som bättre lönsamhet, ökad produktionsförmåga, samhällets förståelse för primärproduktion och förädling, värdering av jordbruksmark, växtnäringens återförsel med mera. Försörjningsförmågan vid samhällsstörningar och kriser, likväl som ur ett totalförsvarsperspektiv, är en annan viktig och aktuell fråga.

Inom insatsområdet Regler och villkor finns sju mål för länet:

1. Länets primärproduktion inom jordbruk, trädgårdsproduktion och vattenbruk ökar.
2. God kunskap hos kommuner och andra relevanta aktörer om värdering av jordbruksmark och jordbruksproduktion finns, till exempel vid tillämpning av miljöbalkens hushållningsbestämmelser.
3. Jordbruksmarkens produktionsförmåga upprätthålls och växtnäringens återförsel från stad till land ökar.
4. God service till länets livsmedelsföretag och förbättrad samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter.
5. Ökad kundfokus, förenkling och samsyn kring regler och kontroll inom länets primärproduktion och livsmedelsbaserade företag.
6. Livsmedelsbranschens och de gröna näringarnas attraktivitet och tillgången på kompetent arbetskraft ökar.
7. Försörjningsberedskapen ökar i livsmedelskedjans alla led.

Konsument och marknad

Stockholms län bidrar med en attraktiv marknad för hela Sveriges primärproduktion och är beroende av livsmedel från hela Sverige. Det innebär att frågor om konsumtion och marknad är av central roll i länet för ett hållbart livsmedelssystem. Att behålla och öka diversiteten av företag inom primärproduktionen och livsmedelssektorn är lika viktigt. I det ingår att länets potential som kulinariskt turistmål är en stor möjlighet för företagande, sysselsättning och innovation i länet, inte minst på landsbygden och i skärgården.

Inom insatsområdet Konsument och marknad finns fem mål för länet:

1. Utbudet av svenska, regionalt och lokalt producerade råvaror och förädlade produkter ökar.
2. Länets små företag som är verksamma inom livsmedelsnäringen blir fler, växer och är lönsamma.
3. Konsumtionen av svenska, regionalt och lokalt producerade livsmedel inom den offentliga sektorn ökar.
4. Medvetenheten om mervärden i svensk, regional och lokal livsmedelsproduktion ökar hos länets konsumenter och livsmedelsaktörer.
5. Upplevelser kring mat och dryck i länet är en integrerad del av besöksnäringen och bidrar till utvecklingen på länets landsbygd.

Kunskap och innovation

Genom hela livsmedelssystemet finns potential till utveckling och förbättringar; möjligheter till samverkan, ökad förståelse för livsmedelssystemets funktioner och påverkan, smarta effektiva lösningar med många funktioner och förbättring av beredskapsförmågan. Detta kräver tillgång till ny kunskap, kompetensutveckling och innovationer.

Inom insatsområdet Kunskap och Innovation finns fem mål för länet:

1. Aktörerna i livsmedelskedjan är integrerade i innovationssystem och bidrar till innovation och förnyelse genom utveckling av nya produkter, processer, metoder och upplevelser.
2. Mötesplatser för samverkan mellan företag och aktörer inom livsmedelssektorn finns i länet.
3. Medvetenheten om livsmedelskonsumtionens påverkan på miljö, klimat och folkhälsa ökar hos länets invånare.
4. Kompetensutveckling bidrar till hållbarhet, innovationer, investeringar och ökad livsmedelsproduktion.
5. Livsmedelssystemet präglas av miljö- och klimatomfattig resurseffektivitet och multifunktionalitet.

Foto: Mostphotos

Strategins bidrag till Agenda 2030 och mål för hållbar utveckling och miljö

Genom Agenda 2030 har världens stats- och regeringschefer åtagit sig att leda världen mot en hållbar och rättvis framtid. Agendan innehåller 17 övergripande globala mål som tydliggör vad som behöver uppnås för att det ska ske. Som en del i det arbetet har Sverige tagit fram en nationell livsmedelsstrategi där livsmedelskedjans potential ska nyttjas fullt ut. Strategin ska även bidra till ökad och hållbar produktion av mat, fler jobb, hållbar tillväxt i hela landet och att konsumenter skall kunna göra medvetna val.

Stockholms läns livsmedelsstrategi verkar i samma anda som de 17 globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030. Att strategin syftar till ett hållbart livsmedelssystem innebär att det för alla aktörer ingår frågor om god ledning och styrning, ekonomisk bärkraft, socialt välbefinnande, ekologisk livskraft och kontinuerlig kompetensutveckling i arbetet. Dessa frågor finns med i strategins insatsområden och mål. Ambitionen är även att strategin ska bidra i arbetet med de regionala miljömålen. I länet har transporter, markanvändning, konsumtion och vattenkvalitet identifierats som särskilt viktiga åtgärdsområden.

Förändringsprocessen

Strategin är uppdelad i två dokument; Stockholms läns livsmedelsstrategi och Handlingsplan för Stockholms läns livsmedelsstrategi.

Livsmedelsstrategin ger riktning och mål fram till år 2030 och omfattar hela livsmedelssystemet. Hur mycket av strategins målsättningar som nås, påverkas av vad alla aktörer i livsmedelssystemet gör, nyligen har gjort eller kommer att göra.

Handlingsplanen lyfter fram åtgärder och aktiviteter som genomförs och planeras för att strategins mål skall uppfyllas. Den spänner över två år i taget. Mål, åtgärder och aktiviteter är valda för att bidra till både omställning av samhället och förändring av beteende. Omställning innebär genomgående eller strukturella samhällsförändringar, som till exempel att övergå från myndighetskontroll till egenkontroll. Förändringar i beteende utgörs exempelvis av att konsumenter i högre grad väljer matvete framför importerat ris.

Goda exempel inkluderas i handlingsplanen för att ge inspiration samt förmedla kunskap, tips och kontakter.

Till redovisningen av genomförda åtgärder och aktiviteter med intentioner som bidrar till strategins övergripande mål planeras det finnas möjlighet för externa organisationer att samredovisa sina projekt och aktiviteter. Detta för att ge en mer fullständig bild av vad som görs som bidrar till ett hållbart livsmedelssystem i länet.

Uppföljning

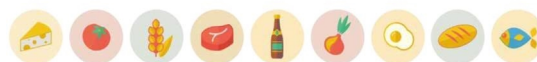
Genomförandet av Stockholms läns livsmedelsstrategi planeras att följas upp, utvärderas och revideras. Lägessituationen för aktuella mål följs för att vid behov kunna öka antalet åtgärder och aktiviteter i kommande handlingsplan. Relevanta aktiviteter utvärderas under eller efter genomförande. Aktuella åtgärder och aktiviteter i handlingsplanen revideras vart annat år.

Organisation

Länsstyrelsen Stockholm har varit projektägare för att ta fram livsmedelsstrategin. Framtagandet har varit organiserat i ett nära samarbete mellan ett flertal aktörer och tjänstemän.

Styrgrupp

LRF Mälardalen, Region Stockholm, samt avdelningarna för tillväxt respektive landsbygd vid Länsstyrelsen Stockholm har ingått i styrgruppen för framtagandet av strategin.

Projektleddning och projektgrupp

Projektet för att ta fram strategin med tillhörande handlingsplan har organiserats vid enheten för landsbygdsutveckling vid Länsstyrelsen i Stockholms län. Enheten har haft ansvar för projektleddning och det grundläggande arbetet med framtagande av strategi, underlag och material som projektgruppen genomfört.

Beredningsgrupp

I beredningsgruppen knuten till projektet har funnits representanter från Stockholm stad, Sigtuna kommun, Norrtälje kommun, Södertälje kommun, Visita, Livsmedelsföretagen, LRF Mälardalen, Länsstyrelsens avdelning för tillväxt och Region Stockholm. De har bidragit med erfarenheter och synpunkter från sina områden och utgjort ett förstärkt och brett underlag vid framtagande av handlingsplanen.

Framtagande

Livsmedelsstrategin har tagits fram i bred dialog med de aktörer som påverkar utvecklingen inom livsmedelskedjan i länet. Under våren 2017 bjöds aktörer från hela livsmedelskedjan in till en serie workshops för att identifiera Stockholms läns styrkor, svagheter, möjligheter och hot inom livsmedelsområdet. Aktörerna formulerade en gemensam nulägesbild och ringade in viktiga framgångsfaktorer och utmaningar att jobba vidare med i livsmedelsstrategin. Som ett komplement gjordes intervjuer med företrädare för delar av livsmedelssystemet som inte varit representerade i workshopparna.

Under arbetets gång har projektgruppen deltagit på olika evenemang och bjudit in till dialog med representanter från bland annat forskning, offentlig sektor, bransch- och intresseorganisationer, företagare och konsumenter för att få inspel till strategin.

Relaterade dokument

Handlingsplan för Stockholms läns livsmedelsstrategi. Rapport 2019, remissversion, Länsstyrelsen Stockholm.

Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi – Nulägesanalys. Rapport 2018:19. Länsstyrelsen Stockholm

Underlag till Stockholms läns livsmedelsstrategi – Statistisk genomlysning. Rapport 2018:20. Länsstyrelsen Stockholm

En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet. Kortversion av regeringens proposition 2016/17:104

Handlingsplan Agenda 2030, 2018–2020. Fi 2018:3. Regeringskansliet.

Länsstyrelsen arbetar för att
Stockholmsregionen ska vara
attraktiv att leva, studera, arbeta
och utveckla företag i.

*Mer information kan du få av
Länsstyrelsens enhet för landsbygdsutveckling
Tfn: 010-223 10 00*

*Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm*